

Védd a védőket

A menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők elnyomásának megszüntetése Európában

Az Ajánlás összefoglalása

COMMISSIONER
FOR HUMAN RIGHTS

COMMISSAIRE AUX
DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bevezetés

Az Európa Tanács tagállamai kötelezettséget vállaltak a civil társadalom védelmére, ideértve az emberi jogi jogvédőket is, akiket tágabb értelemben olyan egyénekként, csoportokként és egyesületekként lehet meghatározni, akik előmozdítják az emberi jogok védelmét, vagy hozzájárulnak az emberi jogok megsértésének felszámolásához.¹ Az Európa Tanácsnak *az emberi jogi jogvédők védelmének erősítéséről és tevékenységeik előmozdításáról szóló nyilatkozata* kifejezetten felszólítja a tagállamokat, hogy:

„teremtsenek olyan környezetet, amely elősegíti az emberi jogi jogvédők munkáját, lehetővé téve az egyének, csoportok és egyesületek számára, hogy az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmének előmozdítása és az arra való törekvés érdekében az Emberi Jogok Európai Egyezménye által engedélyezett korlátozásoktól eltérő korlátozások nélkül, jogi alapon, a nemzetközi normákkal összhangban szabadon végezhesék tevékenységüket.”²

A Nyilatkozat továbbá felhívja az Európa Tanács tagállamait, hogy hozzanak hatékony intézkedéseket az emberi jogi jogvédők védelme, támogatása és tisztelete, valamint általánosságban véve tevékenységeik tiszteletben tartásának biztosítása érdekében, továbbá előzzék meg az emberi jogi jogvédők elleni támadásokat és zaklatásokat, biztosítsanak hatékony jogorvoslatot jogaik megsértése esetén, biztosítsák egyesülési, békés gyülekezési és véleménynyilvánítási szabadságuk védelmét, valamint biztosítsák a védelmi mechanizmusokhoz való hatékony hozzáférést.³

Ennek ellenére az Európa Tanács számos tagállamában az emberi jogi jogvédők jelentős kihívásokkal néznek szembe. Ebben a tekintetben az egyik különösen aggasztó tendencia a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat – köztük a rendezetlen jogállásúakat – segítő személyek és csoportok növekvő zaklatása, megfélemlítése és kriminalizálása. Ez a tendencia világosan kirajzolódik abból a munkából, amelyet az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa hatéves mandátuma alatt végzett a tagállamok menekültügyi és migrációs politikáinak emberi jogi vonatkozásaival

kapcsolatban. Ez a téma például a biztos által az emberi jogi jogvédők válság idején fennálló helyzetéről tartott kerekasztal-megbeszélés során is felmerült.⁴ A biztos a tematikus munkájában is foglalkozott ezzel a kérdéssel, egyebek mellett a menekültek, menedékkérők és migránsok jogainak és életének védelme tekintetében a Földközi-tengeren, valamint az Európa határain történő visszatoloncolások megelőzése tekintetében.⁵ Számos más alkalommal⁶ is nyilvánosan figyelmeztetett a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő nem kormányzati és egyéb szervezetek elleni támadásokra, többek között a tagállamokban kialakult konkrét helyzetekkel kapcsolatban. A biztos ezt a kérdést a magyarországi, máltai, egyesült királyságbeli és olaszországi látogatásai, valamint a lengyel-belarusz határon tett rendkívüli látogatása során is felvetette.⁷ Továbbá írásbeli párbeszédet folytatott a tagállamokkal az emberi jogi jogvédők munkájának korlátozásáról, ideértve a Ciprushoz, Görögországhoz, Lettországhoz, Máltához, Németországhoz, illetve Olaszországhoz intézett leveleiben,⁸ valamint több nyilvános nyilatkozatot tett ebben a kérdésben, például Magyarországgal, Görögországgal, Litvániával és Lengyelországgal kapcsolatban.⁹ Végezetül, a biztos az emberi jogi jogvédők által tapasztalt problémákat az Emberi Jogi Európai Bírósága előtt Horvátországot, Olaszországot és Lengyelországot érintő, migrációval kapcsolatos ügyekben harmadik félként tett beavatkozásaiban is felvetette.¹⁰

Azon alkalmak pusztá száma, amikor a biztos kénytelen volt beavatkozni, mutatja, hogy a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők munkájának korlátozása mennyire elburjándzott. Ugyanez figyelhető meg az Európa Tanács más szervei, az Európai Unió (EU), az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) és más nemzetközi szervezetek, a civil társadalmi szereplők és a tudományos élet szereplői által ismételtlen kifejezett aggodalmakból, akik mindannyian számos olyan esetet dokumentáltak, amikor a tagállamok Európa-szerte korlátozták a menekültek, menedékkérők és migránsok jogainak védelmét célzó tevékenységeket.¹¹

E dokumentumnak célja, hogy felhívja az Európa Tanács tagállamainak figyelmét arra, hogy fellépésre van szükség a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők elnyomásának káros tendenciája visszafordítása érdekében. Nem célja a országspecifikus helyzetek vagy az emberi jogi jogvédők egyes eseteinek megvitatása, amelyekkel a biztos már foglalkozott. Inkább madártávlatból mutatja be azokat a kulcsfontosságú fejleményeket és szakpolitikákat, amelyek Európa-szerte hozzájárulnak ehhez az elnyomáshoz, és ajánlásokat fogalmaz meg ezek kezelésére. Ennek során ez a dokumentum a biztos fent említett beavatkozásaira, valamint a tagállamokban tett látogatásai során és más alkalmakkor, többek között a kerekasztal-rendezvényein az emberi jogi jogvédőkkel való gyakori

találkozásaira támaszkodik. Ezen felismerések kiegészítése érdekében e dokumentum kidolgozásával összefüggésben emberi jogi jogvédőkkel és más civil társadalmi szereplőkkel folytatott online konzultációk megszervezésére is sor került.¹² Bár a dokumentum elsősorban az emberi jogi jogvédőkre összpontosít, az alábbiakban ismertetett kérdések közül sok olyan személyeket is érint, akik esetleg nem tartoznak szigorúan ebbe a kategóriába, de munkájuk részeként vagy alkalmanként kapcsolatba kerülnek menekültekkel, menedékkérőkkel és migránsokkal, és akiknek emberi jogait szintén érinthetik az elnyomó intézkedések.

Következtetések és ajánlások

Az emberi jogi jogvédők – minden sokféleségükben – döntő szerepet játszanak az egyes menekültek, menedékkérők és migránsok emberi jogainak védelmében, valamint a humánus és hatékony menekültügyi és migrációs politikák fenntartásában Európában. Ahelyett, hogy különféle korlátozásoknak alávetendő ellenfélnek tekintenék őket, az Európa Tanács tagállamainak meg kell becsülniük és üdvözölniük kell azt a munkát, amelyet az emberi jogi jogvédők kulcsfontosságú partnerként végeznek, és el kell ismerniük az általuk végzett rendkívül fontos munkát. Még akkor is, amikor az emberi jogi jogvédők dacolnak az állami hatóságokkal, ezt a nyitott, demokratikus, jogállamiságon alapuló társadalmak szerves részeként kell elismerni.

Az Emberi Jogi Biztos ezért sürgeti az Európa Tanács tagállamait, hogy tegyenek meg minden szükséges intézkedést e tendencia megfordítására, és biztosítsák az emberi jogi jogvédők védelmére vonatkozó kötelezettségvállalásaik betartását minden területen, így a menekültügyi és migrációs politika terén is. Ennek érdekében felszólítja a tagállamokat, hogy tegyék meg a következő intézkedéseket:

- **Vizsgálják felül azokat az általános menekültügyi és migrációs politikákat, amelyek hozzájárulnak az emberi jogi jogvédők számára ellenséges környezet kialakulásához**, különösen azokat, amelyek a biztonságos érkezés és a menedékhelyhez való hozzáférés megakadályozására összpontosítanak, az illegális migrációra büntetőjogi (nem pedig közigazgatási) megközelítést alkalmazva, és amelyek túlságosan biztonság-orientált vagy militarizált megközelítést alkalmaznak.
- **Reformálják meg a azokat a törvényeket, politikákat és gyakorlatokat, amelyek potenciálisan megakadályozzák vagy megzavarhatják a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők tevékenységét** és hozzák azokat összhangba az Európa Tanács, az ENSZ és más nemzetközi szervek által meghatározott követelményekkel és iránymutatásokkal. E tekintetben különösen figyelembe kell venniük és biztosítaniuk kell a következőkkel való összhangot:

- az Európa Tanács [Nyilatkozata](#) az emberi jogi jogvédők védelmének erősítéséről és tevékenységeik előmozdításáról, valamint az [ENSZ Nyilatkozata az emberi jogi jogvédőkről](#);
 - a Miniszteri Bizottság [CM/Rec\(2018\)11](#) ajánlása az európai civil társadalmi tér védelmének és előmozdításának erősítéséről, valamint az [R\(2000\)21](#) ajánlása az ügyvédi hivatás szabad gyakorlásáról;
 - az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata;
 - az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének vonatkozó állásfoglalásai;¹³
 - az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) és a Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság (Velencei Bizottság) [Iránymutatásai az egyesülési szabadságról](#);
 - az Európa Tanács Nemzetközi Nem Kormányzati Szervezetek Konferenciája nem kormányzati szervezetek jogával foglalkozó szakértői tanácsának [Iránymutatásai a menekülteket és más migránsokat támogató civil szervezetek munkájának védelméről](#);
 - az Európai Rasszizmus- és Intolerancia-ellenes Bizottság (ECRI) [16. számú általános irányelv-ajánlása](#) a szolgáltatók és a bevándorlási hatóságok közötti tűzfalak felállítására vonatkozóan;
 - valamint az emberi jogi jogvédők védelmére vonatkozó egyéb releváns eszközök és iránymutatások, beleértve az ODIHR [Iránymutatását az emberi jogi jogvédők védelméről](#).
- A kormányoknak és a választott képviselőknek **tartózkodniuk kell** a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők szerepével kapcsolatos **becsmérlő, lázító vagy megbélyegző retorikától**, és nyilvánosan kommunikálniuk kell, hogy a kormányzati politikák megkérdőjelezése, ideértve az érdekképviseletet, a nyilvános kampányokat és a pereskedést, teljesen legitim tevékenység egy nyitott, demokratikus társadalomban.
 - **Nyilvánosan ismerjék el az emberi jogi jogvédők felbecsülhetetlen hozzájárulását** a demokratikus társadalomban, különösen a hatékony és az emberi jogokat tiszteletben tartó menekültügyi és migrációs politikák biztosításához, és támogassanak egy olyan narratívát, amely lehetővé teszi, hogy konstruktív partnerként, nem pedig ellenfélként tekintsenek rájuk, még akkor is, ha bírálják a kormányzati politikát.
 - Fektessenek be az emberi jogi jogvédőkre vonatkozó **normákról szóló megfelelő képzésbe és tudatosságnövelésbe**, valamint az emberi jogok védelmébe tartozó tevékenységek széles köréről szóló

képzésbe minden érintett hatóság számára, beleértve a bűnüldöző szerveket és az igazságszolgáltatást is.

- Hozzanak létre **hatékony biztonsági eljárásokat** az emberi jogi jogvédők számára a bűnüldöző és ügyészi hatóságokkal való kapcsolatfelvételre erőszakkal vagy fenyegetéssel való szembesülés esetén.
- Biztosítsák az emberi jogi jogvédők testi épsége ellen irányuló erőszak vagy fenyegetés minden esetének **haladéktalan és hatékony kivizsgálását**, valamint az elkövetők megfelelő szankciókkal való sújtását, hogy megakadályozzák az incidensek megismétlődését, és hogy másokat visszatartsanak a hasonló cselekmények elkövetésétől. A hatóságoknak emellett nyilvánosan el kell ítélniük minden ilyen esetet annak érdekében, hogy egyértelmű üzenetet küldjenek azok elfogadhatatlanságáról.
- Fokozzák mind a menekültek, menedékkérők és migránsok, mind az emberi jogi jogvédők, valamint az őket segítő más személyek elleni **offline és online gyűlöletbeszéd elleni fellépést**, összhangban az Európa Tanács gyűlöletbeszéd elleni küzdelemre vonatkozó normáival, különösen a Miniszteri Bizottság [CM/Rec\(2022\)16](#) ajánlásával, az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlatával és az ECRI [15. számú általános iránylevél-ajánlásával](#).
- Biztosítsák, hogy az **embercsempészetre, illetve a szabálytalan beutazás, átutazás vagy tartózkodás elősegítésére vonatkozó jogszabályok egyértelműen megakadályozzák a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők büntethetőségét**, többek között annak biztosításával, hogy a „pénzügyi vagy anyagi” haszonra vonatkozó kritérium központi szerepet kapjon a bűnözés bármely meghatározásában. Ezeknek a jogszabályoknak kellően széles körű „humanitárius” mentességeket is biztosítaniuk kell, amelyek egyértelműen nem csak a kutatásra és mentésre, valamint az emberek alapvető szükségleteihez kapcsolódó segélynyújtásra terjednek ki, hanem minden olyan tevékenységre is, amelynek célja a menekültek, menedékkérők és migránsok emberi jogainak előmozdítása, védelme vagy érvényesítése.
- Reformálják meg azokat az **egyéb büntetőjogi és közigazgatási jogszabályokat és követelményeket**, amelyek megzavarhatják a menekülteket, menedékkérőket és migránsokat segítő emberi jogi jogvédők jogszerű tevékenységeit annak biztosítása érdekében, hogy egyértelmű biztosítékok álljanak rendelkezésre tevékenységeik kriminalizálásának, valamint a jogszabályokkal és követelményekkel való, az emberi jogi jogvédők zaklatására vagy megfélemlítésére irányuló visszaélések megelőzésére.
- Amennyiben hitelt érdemlő állítások merülnek fel emberi jogi jogvédők által elkövetett bűncselekményekre vagy közigazgatási jogsértésekre vonatkozóan, biztosítsanak **tisztességes, átlátható,**

gyors és kontradiktórus eljárásokat, amelyek ténylegesen lehetővé teszik az emberi jogi jogvédők számára, hogy kifogást emeljenek a vonatkozó bizonyítékokkal szemben és teljes körű hozzáférést kapjanak azokhoz, valamint biztosítsák, hogy az ilyen eljárások ne húzódnak el szükségtelenül.

- Alakítsanak ki olyan munkamódszereket, amelyek **az emberi jogi jogvédőket partnerként ismerik el**, és lehetővé teszik a konstruktív együttműködést. Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy az emberi jogi jogvédőkkel konzultáljanak a menekültek, menedékkérők és migránsok emberi jogaival kapcsolatos jogalkotási és szakpolitikai fejleményekről, valamint olyan átlátható párbeszéd- és konzultációs mechanizmusok létrehozását, amelyek valamennyi emberi jogi jogvédő számára hozzáférhetők.
- Biztosítsák, hogy az emberi jogi jogvédők ne szembesüljenek **indokolatlan korlátozásokkal** az olyan helyekhez való **hozzáférésük tekintetében**, ahol kapcsolatba léphetnek a menekültekkel, menedékkérőkkel és migránsokkal, és segítséget nyújthatnak nekik, továbbá biztosítsák az információkhoz való hatékony hozzáférést, többek között az emberi jogok nyomon követése, a jogi képviselő és a médiajelentések tekintetében.
- Vessenek véget az emberi jogi jogvédők megfélemlítésére és munkájuk megzavarására irányuló **megfigyelési intézkedések** alkalmazásának. Amennyiben a megfigyelést jogos okok indokolják, biztosítsák az átláthatóságot (beleértve a bizonyítékokhoz való hozzáférést, az értesítést és a hatékony jogorvoslatot), valamint az EJEE és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának teljes körű betartását.
- Biztosítsanak méltányos, megkülönböztetésmentes és elégséges **hozzáférést a** menekültek, menedékkérők és migránsok emberi jogainak előmozdításával, megvalósításával és védelmével kapcsolatos tevékenységek **közfinanszírozásához**, amely nem tartalmazhat kifejezett vagy hallgatolagos feltételeket arra vonatkozóan, hogy a közfinanszírozásban részesülő egyének vagy szervezetek tartózkodjanak attól, hogy emberi jogi kérdésekben felszólaljanak.

Végjegyzetek

1. Lásd, többek között: az [ENSZ emberi jogi jogvédőkről szóló nyilatkozata](#) (1999), [magyar nyelvű összefoglaló](#); Európa Tanács, a Miniszteri Bizottság [CM/Rec\(2007\)14](#) ajánlása a nem kormányzati szervezetek jogállásáról Európában; az Európa Tanácsnak az emberi jogi jogvédők védelmének erősítéséről és tevékenységeik előmozdításáról szóló [nyilatkozata](#) (2008); a Miniszteri Bizottság [CM/Rec\(2018\)11](#) ajánlása az európai civil társadalmi tér védelme és előmozdítása megerősítésének szükségességéről.
2. Az Európa Tanács Nyilatkozata, fenti 1. jegyzet, 2. bekezdés i) pontja.
3. *Uo.*, 2. bekezdés.
4. Emberi Jogi Biztos, [Human Rights Defenders in the Council of Europe area in times of crises](#) (*Emberi jogi jogvédők az Európa Tanács térségében válság idején*), kerekasztal-beszélgetés az emberi jogi jogvédőkkel, Dublin, 2022. október 24–25., CommHR(2023)2, 2023. március 23.
5. Emberi Jogi Biztos, [Lives saved. Rights protected. Bridging the protection gap for refugees and migrants in the Mediterranean](#) (*Megmentett életek. Védett jogok. A menekültek és migránsok védelme terén mutatkozó szakadék áthidalása a Földközi-tengeren*), ajánlás, 2019. június, 3. fejezet; [A distress call for human rights. The widening gap in migrant protection in the Mediterranean](#) (*Vészfelhívás az emberi jogokért: a migránsok védelme terén mutatkozó szakadék szélesedése a Földközi-tengeren*), a 2019. évi ajánlást követő nyomunkövetési jelentés, 2021. március, 3. fejezet; [Pushed beyond the limits. Four areas for urgent action to end human rights violations at Europe's borders](#) (*Határok mögé szorítva: négy sürgős intézkedési terület az emberi jogok megsértésének megszüntetésére Európa határain*), ajánlás, 2022. április, 3. fejezet.
6. Lásd különösen: Emberi Jogi Biztos, [„Commissioner calls on member states to cooperate with NGOs assisting migrants”](#) (*A biztos felszólítja a tagállamokat, hogy működjenek együtt a migránsokat segítő civil szervezetekkel*), 2018. június 19.
7. Emberi Jogi Biztos, [jelentés](#) a biztos 2019. február 4. és 8. között Magyarországra tett látogatását követően, CommDH(2019)13, 2019. május 21., 2. fejezet; [jelentés](#) a 2021. október 11. és 16. között Máltán tett látogatását követően, CommDH(2022)1, 2022. február 15., 2. fejezet; [jelentés](#) a 2022. június 27. és július 1. között az Egyesült Királyságban tett látogatását követően, CommDH(2022)27, 2022. november 18., 1.1. rész; [jelentés](#) a 2023. június 19. és 23. között Olaszországban tett látogatását követően, CommHR(2023)37, 2023. november 21., 1.2. rész; [nyilatkozat](#) a Lengyelországban tett rendkívüli látogatását követően, 2021. november 19.
8. Emberi Jogi Biztos, [levél](#) Ciprus belügyminiszteréhez, 2021. március 10. (közzétéve: 2021. március 18.); [levél](#) a Német Szövetségi Köztársaság Parlamentje Belügyi és Közösségi Bizottsága elnökéhez, 2019. május 16. (közzétéve: 2019. május 23.); [levél](#) a görög polgárvédelmi, migrációs, valamint hajózási és szigetpolitikai miniszterekhez, 2021. május 3. (közzétéve: 2021. május 12.); [levél](#) Olaszország belügyminiszteréhez, 2023. január 26. (közzétéve: 2023. február 2.); [levél](#) Lettország belügyminiszteréhez, 2022. július 29. (közzétéve: 2022. augusztus 9.); [levél](#) Lettország belügyminiszteréhez, 2023. január 27. (közzétéve: 2023. február 6.); [levél](#) Málta miniszterelnökéhez, 2020. május 5. (közzétéve: 2020. május 11.).

9. Emberi Jogi Biztos, „Hungary: Commissioner concerned at further planned barriers to the work of NGOs assisting migrants” (*Magyarország: a biztos aggodalmát fejezi ki a migránsokat segítő nem kormányzati szervezetek munkájának további tervezett akadályozása miatt*), 2018. június 1.; „Greek authorities should reverse the trend undermining the work of human rights defenders and journalists” (*A görög hatóságoknak vissza kell fordítaniuk az emberi jogi jogvédők és újságírók munkája aláásásának tendenciáját*), 2023. január 12.; „Lithuania: human rights should be at the centre of the parliamentary debate on migration and asylum” (*Litvánia: az emberi jogoknak a migrációról és a menekültügyről szóló parlamenti vita középpontjában kell állniuk*), 2023. április 24.; „New legislation perpetuates restrictions and obstacles to protection of human rights on Poland’s eastern border” (*Az új jogszabály állandósítja az emberi jogok védelmének korlátozását és akadályozását Lengyelország keleti határán*), 2021. december 1.
10. Emberi Jogi Biztos, **harmadik félként való beavatkozás** az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt az *S.B. kontra Horvátország*, az *A.A. kontra Horvátország* és az *A.B. kontra Horvátország* ügyekben (18810/19., 18865/19. és 23495/19. sz.), CommDH(2020)33, 2020. december 22., 25. bekezdés; **harmadik félként való beavatkozás** az *S.S. és mások kontra Olaszország* ügyben (21660/18. sz.), CommDH(2019)29, 2019. november 15., 14–15. bekezdések; **harmadik félként való beavatkozás** az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt az *R.A. és mások kontra Lengyelország* ügyben (42120/21. sz.), CommDH(2022)3, 2022. január 27., I. szakasz.
11. Lásd számos egyéb forrás mellett: az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése (PACE), 2020. december 4-i **2356 (2020). sz. határozatát** az Európában menekülteket és migránsokat segítő civil szervezetek jogairól és kötelezettségeiről, valamint az azt kísérő **jelentést** (doc. 15161); az Európa Tanács Nemzetközi Nem Kormányzati Szervezetek Konferenciájának nem kormányzati szervezetek jogával foglalkozó szakértői tanácsának tematikus tanulmányát, *Using criminal law to restrict the work of NGOs supporting refugees and other migrants in Council of Europe member states (A büntetőjog alkalmazása a menekülteket és más migránsokat támogató civil szervezetek munkájának korlátozására az Európa Tanács tagállamaiban)*, CONF/EXP(2019)1, 2019. december; az ENSZ migránsok emberi jogaival foglalkozó különleges jelentéstevőjének jelentését, *Right to freedom of association of migrants and their defenders (Migránsok és védőik egyesülési joga)*, az Emberi Jogi Tanács 2020. június 15-től július 3-ig tartó negyvennegyedik ülésén bemutatott jelentés, A/HRC/44/42, 2020. május 13.; az ENSZ emberi jogi jogvédők helyzetével foglalkozó különleges jelentéstevőjének jelentését, *Refusing to turn away: human rights defenders working on the rights of refugees, migrants and asylum-seekers (Nem hajlandók hátat fordítani: a menekültek, migránsok és menedékkérők jogaival foglalkozó emberi jogi jogvédők)*, a Közgyűlés hetvenhatedik ülésén bemutatott jelentés, A/77/178, 2022. július 18.; az EU Alapjogi Ügynöksége anyagát, *Fundamental rights considerations: NGO ships involved in search and rescue in the Mediterranean and criminal investigations (Alapjogi megfontolások: A földközi-tengeri kutatás-mentésben részt vevő nem kormányzati szervezetek hajói és bűnügyi nyomozások)*, 2018. október 1., valamint az ügynökség által ezt követően rendszeresen közzétett frissítéseket; L. Vosliūtė & C. Conte: *Crackdown on NGOs and volunteers helping refugees and other migrants (A menekülteket és más migránsokat segítő nem kormányzati szervezetek és önkéntesek elleni fellépés)*, összefoglaló zárójelentés, Research Social Platform on Migration and Asylum (ReSOMA), 2019. június; Amnesty International, *Europe: Punishing compassion: Solidarity on trial in Fortress Europe (Az együttérzés büntetése: az Európa Erőd perbe fogja a szolidaritást)*, 2020; Jogászok Nemzetközi Bizottsága (ICJ), *Criminalisation of humanitarian and other support and assistance*

to migrants and the defence of their human rights in the EU (A migránsoknak nyújtott humanitárius és egyéb támogatás és segítség kriminalizálása, valamint emberi jogaik védelme az EU-ban), tájékoztató, 2022. április 22.; OMCT/FIDH Emberi Jogi Jogvédők Védelmének Megfigyelőközpontja, *Europe: open season on solidarity. A study on the patterns of criminalisation of solidarity through the voices of migrants' rights defenders* (Európa: Nyílt szezon a szolidaritás ellen – tanulmány a szolidaritás kriminalizálásának mintáiról a migránsok jogvédőinek hangján keresztül), 2021. november; Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM), *More than 100 people criminalised for acting in solidarity with migrants in the EU in 2022* (Több mint 100 embert büntettek 2022-ben az EU-ban, mert szolidaritást vállaltak a migránsokkal), tájékoztató, 2023.

12. A Biztos köszönetet mond a megbeszélések valamennyi résztvevőjének, akik névtelenül maradnak, felbecsülhetetlen értékű hozzájárulásukért.
13. Beleértve a nem kormányzati szervezetek tevékenységének az Európa Tanács tagállamaiban történő korlátozásáról szóló [2226 \(2018\). sz. határozatot](#), valamint az Európa Tanács tagállamaiban az emberi jogi jogvédők védelméről szóló [2225 \(2018\). sz. határozatot](#).